

son testament, a alguna persona, *folc* d'oveyles o d'altre bestiar, gros o menut, si --- aquel *folc* minva --- l'ereu és obligat al legatari --- de liurar aytant com d'aquell *folch* y serà romàs viu, e no de plus», «natura fera és --- cervos, leons, órses --- e totes altres bèsties, de què hom no pot fer *folc* que hom pusca guardar», *CostTort.* (ed. Ol., pp. 297, 143); i el mot encara és registrat com a usual, «*folch*=troupeau», en les glosses catalanes de Munic, del S. xiv, f° 13va (*RFgn.* xxiii, 251).

Hi afegeix el *DBal.*: «anyel ha aytal manera que en un gran *folch* de bestiar conex xa mare solament en belar» en la versió catalana del *Breviari d'Amor*; «pres deu camels del *folch* de son senyor», segons la Bíblia catalana de la Nacional de París, S. xv; tanmateix el predomini de textos de resonàncies religioses o bíbliques permet endevinar un mot ultra-noble, que ja llavors tindria alguna sabor arcaica. «Lo bisbe --- pasqua lo *folquet* de Déu ab lo paximent de les divinals preycacions», *L. de Collacions*, S. xv, en *DAG.*; però més que un diminutiu, deu ser mal llegit per *folquat*, i entenguem *folcat*, igual que el precedent *pasqua* és grafia dolenta per *pasca*, Subj. Pres. 3 de *péixer* PASCERE; V. en els derivats, infra.

En la discussió entre Gamillscheg (*RFE* xix, 239; *Rom. Germ.* i, 386) i Wartburg (guiat per Frings), *FEW* III, 843-4, sobre si el mot germànic ha de ser forçosament fràncic o pot ser gòtic —jo afegiria: germànic occidental comú, transmès al llatí legionari de Renània—, farem bé de no atènyer-nos del tot a l'un ni a l'altre, entre altres raons perquè és falsa l'afirmació en què aquests es basen: que en germànic el mot és propi de la branca occidental. En realitat no ho és menys de les llengües escandinaves, i podem estar bastant segurs, per tant, que també existí en gòtic (el lèxic del qual només es coneix en part); el fet és que el trobem ja copiosament en islandès antic i escandinau primigeni, en els quals no solament es llegeix *fólk* «schar», «kriegerschar», sinó força derivats i compostos, com *fólkræði* 'capitanatge de la tropa', *fólkvíg* 'combat d'un batalló', i en les altres llengües escand.: danès i suec *fólk*; certament és comú a totes les altres llengües germàniques des de l'ags. *folc*, al b-al. ant. i a-al. ant. *folk*, del mateix significat, avui al. *volk* 'poble', angl. *folks* 'gent', etc.; i sembla ser amb el caràcter de manlleu germànic que el mot passà al lit. *pulkas* 'gavell, escamot, corrua', paleoslau *plükü* 'batalló de guerrers', rus, pol., etc. *polk* 'regiment'.

El punt de vista decisiu em sembla ser el fet que aquest germanisme no existeixi en italià comú, ni en cast.-port., cosa que ens desvia de la hipòtesi gòtica, i indueix cap al germànic occidental; el fet, en fi, que en francès antic, el mot presentí un quadro semàntic més variat (prou sovint aplicat a gent) i alguna major freqüència que en oc. i cat., sembla realment demostrar que el rebérem dels francs, més que no pas de l'occidental predialectal del limes rhenanus.

DERIV.: *Folcat* 'escamot, ramadet': «els traydors havien molt gran paor que Jesuchrist no-ls tramesés en abís, e pregaven-lo molt paurugament que no-u

faés; e, en aquel punt, un *folcat* de porcs passaven aquèn; e los diables van pregar Jesuchrist que li plaqués que els poguessen entrar en aquels porcs, e Jesuchrist volc-ho», en el *Breviari d'Amor*. Anàlogament *afolcar* (que Sagarra fica en el seu *Comte Arnau*, 276, artificiosement, prenent-lo del *DAG.*); però n'hi ha testimonis medievals genuïns en el *DAG.*, etc.; i el nom substantivat *afolcat* 'arreplega de caps de bestiar': «és atrobat que alguna és cap de les altres, axí com dels moltos e altres qui van *afolcats*» en el *L. d'Ajuntaments* (S. xv) de la Bibl. Univ. de Bna.; d'ací també el b. aran. *abuká* 't bestià, aran. central *uká* 'conduir el bestiar a la muntanyeta', oc. ant. *afolcar* 'acompanyar' (Appel, *Chr.*, gloss., s. v.); *afocar* en gascò antic de les Landes (1463, 1480: Millardet, *Anc. Textes Land.*, 255), gascò del Gers *aboucà* (G. Ader, *Catounet Gascoun*; Cénac-Moncaut), amb el sentit d'"acompanyar en massa (també persones)"; bearn. *ahouc* «convoi funèbre, obsèques» (*TdF*), Comenge *ahouc* «convoi» (Dupleich). *Enfolcar*.

Foldat, V. *folll* *Foldre*, V. *fulgor*

FOLGAR, antiq. (fora de Val. i les Illes), del mateix origen que el port. *folgar* i cast. *bolgar* 'descansar, estar ociós', 'divertir-se, fruit, alegrar-se', del llatí tardà FOLLICARE 'panteixar, bleixar, esbufegar', 'anar balder o folgat (el calçat, etc.)', derivat de FOLLIS 'manxa'; les dues accs. llatines van coincidir en la primera acc. romànica, per la imatge del caminant que s'atura per alenar, o rependre delit, en una pujada, i per comparació de l'oci o lleure amb les peces de vestir alle-rades o balderes. □ 1.ª doc.: 1460, JRoig.

«Qui vol guardar / tal bestiar (les dones) / de no fer tales / --- / ell a grapades, / a cullerades, / tota la mar / vol mesurar: / en clot la buyda; / *folgar* qui hi cuyda, / suor de mort, / sens may deport, / en si remira / ---», JRoig (*Spill*, 8510): o sigui 'fruit-hi, divertir-s'hi'; també apareix en alguns altres textos valencians de fi S. xv, com I. de Villena; o bé 'estar desvagat' en el *Procés de les Olives*, 1164, i en una crònica val. de 1673 (*DAG.*). Avui, el mot està més o menys antiquat en tot el domini, i en realitat tenim la impressió que mai no fou gaire vivaç en el Principat ni enllà de l'Albera. El testimoni del pseudo-Boades en realitat és un mer castellanisme, que el falsificador Roig i Jalpí imitava barroerament de cròniques castellanques o aragoneses, i s'hauria d'esborrar d'*AlcM.* L'acc. § 2 tr. em sembla d'existència dubtosíssima: cal sospitar una mera deturpació individual de *falagar* per *afalagar*.

La manca de testimonis literaris del Princ. en tots els temps, i de supervivències comarcals, ens duu fins i tot a rumiar si en el fons no fou una absència que es produís ja en temps preliteraris; solament la vida més general de *folga*, i àdhuc *folgança*, ens decanta a negar que es tracti d'una supervivència mossàrab; car, al capdavant, el testimoni del Busa-N. («*folgar*: quiescere», C-vii-6) i *DTo.* (1670: «*folgo-m del bon carrech* que-ns han dat; *folgar o descansar*: quiesco, requies-